

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת תזריע-מצורע

ייסורים של אהבה

כאשר האדם מבין שהייסורים שיש לו הם מאהבת ה' אליו,
הייסורים הופכים מייסורים לאהבה, וזה נקרא ייסורים של

אהבה

שלום לידידינו היקירים!

כאשר לאדם יש נגע צרעת, הוא הולך אל הכהן, ורק אם וכאשר הכהן אומר שהוא טמא - הוא טמא. ההדרכה הזו של התורה לכאורה לא מובנת: למה המצורע צריך ללכת דווקא לכהן, והוא לא יכול לתלמיד חכם שבקיא בנגעים, שיאמר לו אם הוא טמא או לא? בנוסף, איך יכול להיות שכל עוד הכהן לא אמר שהמצורע טמא, הוא לא טמא? הרי לכאורה היו לו את אותם נגעים כבר קודם, עוד לפני שהכהן אמר שהוא טמא!

ר' יוסי ור' חייא מחזירים אדם בתשובה

בזוהר על הפרשה מסופר שר' יוסי ור' חייא הלכו בדרך, ופגשו אדם שהפנים שלו היו מלאות בנגעים, עד שהם היו אדומות מרוב נגעים. מייד הם אמרו שהאיש הזה הוא חוטא, שכן אם ה' מביא עליו ייסורים כאלו, סימן שהוא חוטא.

כאשר אותו אדם שמע את ר' יוסי ור' חייא מדברים, הוא אמר להם "כולכם קשרתם עלי בעצה אחת! מן הסתם אתם תלמידים של ר' שמעון בר יוחאי, שלא מפחדים להוכיח אדם ולומר לו שהוא לא בסדר. עוד מעט יבואו הבנים שלי וילמדו אותכם לקח!" אמרו לו החכמים: "התורה אומרת שצריך לפרסם את הרשעים, כמו שכתוב "בראש הומיות תקרא", ואם נפחד ממך ולא נגיד לך שאתה לא בסדר - נתבייש מן הקדוש ברוך הוא!"

שמע האיש את דבריהם והרים את ידיו לשמים, התוודה על חטאיו והתחיל לבכות. אז הגיעו בניו, ולא רק שהם לא נעסו על החכמים, הם שמחו בכך שאביהם חזר בתשובה, וראו בכך סייעתא דשמיא מיוחדת, והמשיכו לדבר עם החכמים בדברי תורה.

כנראה אותו אדם היה חוטא מפורסם, שכולם ידעו על התנהגותו הלא טובה, אבל אף אחד לא העיז לדבר איתו על כך. רק תלמידי ר' שמעון בר יוחאי, שהיו מפורסמים בכך שהם לא מפחדים להוכיח אדם על פניו העיזו להוכיח אותו, וכך החזירו אותו בתשובה.

ייסורים של אהבה

תוך כדי הסיפור ר' יוסי ור' חייא מסבירים שכאשר הייסורים של האדם גלויים כך שכולם יכולים לראות אותם, אין אלו ייסורים של אהבה, אלא מורים על כך שהאדם חוטא. ממשיכים ר' יוסי ור' חייא להסביר, שתמיד ה' מביא ייסורים על האדם רק בגלל שהוא אוהב אותו, אלא שלא תמיד האדם יודע לשים לב לכך. בתחילה ה' מביא על האדם ייסורים בינו לבין עצמו, ומצפה שהאדם יבין שהייסורים הללו הם מה' שאוהב אותו ורוצה שהוא ייטיב את דרכיו, וזה נקרא ייסורים של אהבה. אם האדם לא מבין שהייסורים שלו הם מאהבה של ה' אליו, ה' מגלה את הייסורים שלו לכולם, על מנת שיהיה גלוי שהוא חוטא, ואנשים יוכלו להסביר לו שהייסורים הללו הם מאהבת ה' אליו, שרוצה להיטיב אותו, וכך הם יחזירו אותו בתשובה.

למה הדבר דומה? לאדם שמוכיח את חברו בשקט, מבלי שאף אחד ישמע. במקרה כזה התוכחה גלויה לאדם, שכן חברו עסוק בלהוכיח אותו, אבל בתוך התוכחה הוא גם מבין שחברו אוהב אותו, ולכן הוא מוכיח אותו בשקט. כלומר כאשר גלוי שהאהבה מסותרת בתוך התוכחה, התוכחה לא מתגלית כלפי חוץ, אלא היא מסותרת בין האדם לחברו שמוכיח אותו.

כך זה גם בנמשל: כאשר ה' מביא על האדם נגעים, ומסתיר את הנגעים הללו מאנשים אחרים – גלוי שבתוך התוכחה יש אהבה מסותרת של ה' לאדם, ועל ידי התוכחה ה' מרמז לאדם להיטיב את דרכיו.

בעומק, כוונת הזוהר היא שאם האדם יתייחס לייסורים שלו כאהבה של ה' אליו, הוא כלל לא יתפוס אותם כייסורים אלא כאהבה, וממילא הייסורים יהיו מסותרים ולא גלויים. כלומר אפילו אם בני אדם יכולים לראות את מצבו, כיוון שאותו אדם לא תופס את יסוריו כייסורים אלא כאהבה, כך יתפסו זאת גם הסובבים אותו, והייסורים שלו לא יהיו גלויים.

לעומת זאת אם האדם לא ישים לב לאהבה של ה' אליו, הוא יראה רק את הייסורים, וזה מה שהופך את הייסורים להיות גלויים.

טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת

הזוהר לומד זאת מהפסוק "טובה תוכחה מגולה מאהבה מסותרת", ואומר שכאשר הייסורים הם מסותרים, ושאר האנשים לא רואים אותם – אלו ייסורים שבאים מאהבת ה' אל האדם. לכאורה זה קשה: בפסוק כתוב שהתוכחה היא גלויה ואהבה מסותרת, והזוהר לומד מזה שאם הייסורים הם מסותרים האהבה היא גלויה. לכאורה לפי דברי הזוהר הפסוק היה צריך להיכתב הפוך, ש'תוכחה מסותרת היא אהבה גלויה'!

התשובה היא שהזוהר מבין שהמילים "אהבה מסותרת" פירושם אהבה אישית, פנימית, שמסותרת בין ה' לבין האדם. ככל שאהבה היא יותר עמוקה, כך היא פנימית ומסותרת יותר, ולא גלויה לאנשים אחרים, כשם שלקדש הקדשים, ששם נמצאת האהבה העמוקה בין ה' לבין עם ישראל, אסור לאף אחד להיכנס, מלבד הכהן הגדול ביום הכיפורים.

כאשר האדם רואה שה' מוכיח אותו, ורואה שה' לא מגלה את התוכחה לאחרים, הוא שם לב עד כמה ה' אוהב אותו, עד כמה הקשר בינו לבין ה' הוא אינטימי ופנימי, ובכך התוכחה הופכת מתוכחה לאהבה. כלומר לפי הזוהר הפסוק "טובה תוכחה מגולה מאהבה מסותרת" פירושו שאם התוכחה הופכת להיות אהבה פנימית ואינטימית - אז היא טובה, והיא מורגשת כאהבה ולא כתוכחה וייסורים (וזוה נקרא שהייסורים לא גלויים).

דווקא הכהן יכול לראות הנגעים

מה שהזוהר אומר, שדווקא תלמידי ר' שמעון בר יוחאי לא מפחדים להוכיח אדם ולומר לו שהוא לא בסדר, כתוב בזוהר כפירוש לפסוקים בפרשה שלנו, שדווקא הכהן יכול להגיד על אדם שהוא טמא.

תפקידו של הכהן לשדר לכולם את האהבה של ה' אליהם, והוא יכול לראות שה' מביא את הנגעים על האדם בגלל שהוא אוהב אותו, ורוצה שייטיב את דרכיו. כאשר הכהן אומר על האדם שהוא טמא יש לכך תכלית - הכהן רוצה שהאדם יחוש שה' אוהב אותו ויחזור בתשובה. אבל אדם אחר שאיננו כהן, ואיננו ר' שמעון בר יוחאי ותלמידיו, והוא לא מספיק יודע כמה ה' אוהב את האדם - אם הוא יאמר לאדם שהוא טמא ולא בסדר, אותו אדם לא יבין כלל מה רוצים ממנו. הוא מסכן, יש לו מחלה, ואחרי זה עוד מבזים אותו ומוכיחים אותו?! החכמים אומרים שכמו שאצל ה' התוכחה והייסורים הם רק בגלל האהבה שיש, כך גם המוכיח צריך שאהבת ה' אל היהודי הזה, היא זאת שתניע אותו להוכיח, ואותה הוא רוצה לגלות.

לכן צריך שדווקא הכהן יגיד לאדם שהוא טמא, ודווקא ר' שמעון בר יוחאי ותלמידיו יוכיחו אנשים בלי לפחד. כל עוד הכהן לא אומר לאדם שהוא טמא, האדם מודע רק לכך שהוא חולה ומתייסר. אבל כאשר הכהן רואה את האדם הוא אומר לו שהוא טמא, כלומר שהייסורים שלו הם לא סתם ייסורים, אלא הם תוכחה מה' שאוהב אותו, ובכך הייסורים הופכים מייסורים לשדר של אהבה.

מתי אי אפשר להוכיח

דברי הזוהר שמסביר למה רק הכהן יכול לומר לאדם שהוא טמא, מומחשים היטב בסיפור שמוכר לכולנו מהגמרא במסכת תענית:

ר' אלעזר בר' שמעון (או ר' שמעון בר' אלעזר, תלוי בגרסאות) חזר מבית רבו ודעתו היתה זחוחה עליו. הוא פגש אדם מכוער, וכאשר אותו אדם אמר לו "שלום עליך רבי!" הוא אמר לו "כמה מכוער אתה! האם כל בני עירך מכוערים כמוך?" השיב לו אותו אדם "לך לאומן שעשאני, ואמור לו כמה מכוער כלי זה שעשית". הבין ר' אלעזר בר' שמעון את טעותו וביקש מאותו אדם סליחה, ודרש "לעולם יהי אדם רך כקנה ואל יהיה קשה כארז".

בחסידות מוסבר (לקוטי שיחות חט"ו עמוד 125) שר' אלעזר בר' שמעון לא התכוון להעליב את האדם על מראהו החיצוני, אלא התכוון להוכיח אותו על כך שהוא מכוער ברוחניות, כלומר חוטא. הסבר זה מתאים מאוד להמשך הגמרא, שר' אלעזר בר' שמעון דרש "לעולם

יהי אדם רך כקנה ואל יהיה קשה כארז". כלומר ר' אלעזר בר' שמעון לא לימד את תלמידיו שאסור להעליב ולהתנהג בגסות, אלא לימד אותם שלא להיות תקיפים מידי ולהוכיח אנשים על פניהם.

לפי ההסבר הזה, הסיפור במסכת תענית דומה מאוד לסיפור שבזוהר, ויכול להיות אפילו שהסיפור שבגמרא הוא תוצאה של הסיפור שבזוהר. כלומר אנשי ר' שמעון היו ידועים ככאלו שלא מפחדים להוכיח אנשים על פניהם, ולכן גם ר' אלעזר בר' שמעון (או ר' שמעון בר' אלעזר) הוכיח את אותו אדם מכוער שהוא פגש, בהמשך לשיטתם של אנשי ר' שמעון.

אלא שבאותו דור כבר לא היה את הכהן, לא היה את ר' שמעון, וממילא אותו אדם לא הרגיש שהייסורים שלו הם אהבה של ה' אליו, אלא להיפך, כך ה' עשה אותו, ללא שום סיבה. הוא לא מאשים את עצמו בצורה שבה הוא נראה, אלא מרגיש שהוא מסכן, וה' הוא זה שאחראי לצורה שבה הוא נראה. ר' אלעזר בר' שמעון רואה שאותו אדם לא חוזר בו ולא מבין שהוא טועה, ומזה הוא מבין שהיה אסור לו להוכיח אותו כלל. כי כאשר הכהן לא נמצא אין מי שיכול להוכיח את האדם ולומר שהוא טמא, וכמו שאמר ר' אלעזר בן עזריה (ערכין טז, ב) "תמהני אם יש בדור הזה מי שיודע להוכיח".

שבת שלום!

בית 'עוד יוסף חי'

